

Advies

Sectorraad Media

31 januari 2017

Advies bij het frequentiebesluit particuliere radio-omroeporganisaties

De SARC-Sectorraad Media wordt per brief van 4 januari 2017 om advies gevraagd over het besluit van de Vlaamse Regering houdende bepaling van het aantal particuliere landelijke, regionale, netwerk- en lokale radio-omroeporganisaties dat kan worden erkend en houdende de opstelling van het frequentieplan en de vaststelling van frequentiepakketten die ter beschikking worden gesteld van de particuliere landelijke, regionale, netwerk- en lokale radio-omroeporganisaties (hierna: frequentiebesluit particuliere radio-omroeporganisaties, of frequentiebesluit).

De Sectorraad Media bespreekt het ontwerp van besluit op zijn vergadering van 18 januari 2017 en brengt volgend advies uit.

Situering

Vlaams minister van Media Sven Gatz stelde in het voorjaar van 2016 de conceptnota 'Naar een duurzaam en toekomstgericht radiolandschap' voor (hierna: conceptnota). De vertaling van de conceptnota naar een regelgevend kader gebeurde in een eerste fase door een aanpassing aan het decreet betreffende radio-omroep en televisie (hierna: mediadecreet). De Sectorraad Media bracht bij de conceptnota zowel als bij de wijziging van het mediadecreet advies uit.¹

Voorliggend besluit vormt, samen met het besluit houdende diverse uitvoeringsbepalingen over radio-omroep en houdende wijzigingen van diverse besluiten over radio-omroep (hierna: uitvoeringsbesluit radio-omroep), de tweede fase van de implementatie van het uitgestippelde beleid rond radio-omroep in Vlaanderen. Dit uitvoeringsbesluit werd gelijktijdig met voorliggend frequentiebesluit principieel goedgekeurd door de Vlaamse Regering en wordt ook voor advies voorgelegd aan de Sectorraad Media (zie *Advies bij het uitvoeringsbesluit radio-omroep*, 31 januari 2017).

¹ *Advies bij de Conceptnota 'Naar een duurzaam en toekomstgericht radiolandschap'*, 14 juni 2016
http://www.cjism.vlaanderen.be/raadcjism/SR_media/adviezen/20160614-MED-advies-conceptnota-radiolandschap.pdf.

Advies bij het voorontwerp van decreet tot wijziging van het mediadecreet, wat betreft radio-omroeporganisaties, 15 september 2016.
http://www.cjism.vlaanderen.be/raadcjism/SR_media/adviezen/20160915-advies-wijziging-mediadecreet-radio.pdf.

1. Rechtlĳnige vertaling van de conceptnota en mediadecreet

Het aantal particuliere radio-omroeporganisaties in elke categorie en het voorgestelde frequentieplan en de frequentiepakketten liggen in lijn met de in de conceptnota beschreven keuzes en plannen en de bepalingen van het gewijzigde mediadecreet. De Sectorraad Media beschreef in zijn eerder advies al akkoord te zijn met de grote lijnen van deze toekomstplannen.

In verband met voorliggend frequentiebesluit betreft het dan voornamelijk het voorzien van frequenties voor de nieuwe categorie van de netwerkradio-omroeporganisaties en het vergroten van het zendbereik van de lokale radio-omroeporganisaties. De beslissing voor het verlengen van de erkenningen voor de landelijke en regionale radio-omroeporganisaties werd eerder al genomen, en wordt in dit frequentiebesluit uitgevoerd doordat de toegewezen frequentiepakketten ervan ongewijzigd blijven, een aanpassing in vermogen en directiviteit niet te na gesproken.

2. Vragen bij de uitwerking van de frequentiepakketten

De opmerkingen die de Sectorraad wenst te maken, zijn terug te leiden op de principes die hij in 2014² uitzette voor een hervorming van het radiolandschap, namelijk:

- een divers en kwalitatief hoogstaand aanbod bewerkstelligen
- een economisch duurzaam landschap creëren
- een toekomstgericht frequentiebeleid voeren
- door samenwerking innoveren

De diversiteit die door de minister beoogd wordt (conceptnota) en die ook door de Sectorraad als belangrijk principe naar voor wordt geschoven, wordt gerealiseerd door enerzijds vier netwerkradio-omroeporganisaties van frequenties te voorzien met een ruime dekking en een zo optimaal mogelijk bereik in Vlaanderen en anderzijds 131 frequentiepakketten op te stellen die aan lokale radio-omroeporganisaties ter beschikking worden gesteld. De netwerkradio's kunnen het verdwijnen van de vroegere samenwerkingsverbanden – die nu niet meer mogelijk zijn – opvangen, en zouden groot genoeg moeten zijn om in afwachting van digitalisering de concurrentie met landelijke stations al aan te gaan en op die manier voor meer diversiteit te zorgen. Hoewel netwerkradio-omroeporganisaties verschillen van de landelijke radio-omroeporganisaties – en er voor hen dus ook geen 100% dekkingsgraad kan worden verwacht – moet het nog blijken of een dekkingsgraad voor de netwerkradio-omroeporganisaties die varieert tussen 50 en 68% van de Vlaamse bevolking voldoende is om adverteerders aan te trekken en de luisteraars te bedienen.

De lokale radio-omroeporganisaties, van hun kant, moeten een lokale verankering kunnen behouden, maar deze is niet beperkt tot één gemeente. Door het oprichten van de netwerkradio's kunnen de lokale radio's echte onafhankelijke radio's zijn. De Sectorraad ondersteunt dit duidelijk scheidend principe. Hij stelt zich daarbij echter ook de vraag of de schaalvergroting van lokale radio's voldoende zal zijn om de leefbaarheid ervan daadwerkelijk te garanderen. Het verhogen van die leefbaarheid is immers de centrale doelstelling van het regeringsbeleid, en wordt ook als dusdanig benadrukt in de conceptnota die voortbouwt op het regeerakkoord en de Beleidsbrief Media 2014-

² Advies 'Naar een nieuw Vlaams radiolandschap in 2016', 10 juni 2014.
http://www.cjism.vlaanderen.be/raadcjism/SR_media/adviezen/20140610-advies-radiolandschap.pdf.

2019³. Voor de Sectorraad betekent het begrip ‘leefbaarheid’ dat er een aantoonbare publieke waarde wordt gecreëerd, dan wel/alsook een rendabele economische activiteit wordt uitgeoefend (zie voetnoot 2, p. 2). Beide componenten – de rendabiliteit zowel als de socio-culturele waarde – hebben hun belang. De vertaling daarvan naar frequentiebeleid impliceert dat de gecreëerde verzorgingsgebieden enerzijds voldoende groot zijn, en anderzijds overeenstemmen met een socio-economische realiteit.

In wat volgt, plaatst de Sectorraad een aantal kanttekeningen bij beide voorwaarden.

2.1 Gebrek aan socio-economische analyse

De Sectorraad merkt dat de frequentiepakketten zijn samengesteld op basis van technische haalbaarheid en beschikbaarheid. Dat is de logische eerste stap in het proces van het toekennen van frequenties. Toch meent de Sectorraad dat er een zeldzame kans is gemist om op dat vlak een grote stap vooruit te zetten door tegelijk een grondige socio-economische analyse te maken bij het indelen van de pakketten. Informatie vanuit de praktijk van lokale omroeporganisaties wijst erop dat de nood daaraan nochtans wel wordt gevoeld, en dat er met de huidige oefening in sommige gebieden een zekere logica ontbreekt wat betreft o.a. inspelen op het pendel- en winkelgedrag van mensen en het afstemmen van radioreclame daarop of het afstemmen van lokale radio op andere socio-culturele parameters zoals politiezones, de dekkingsgebieden van andere lokale media of de aanwezigheid van bovengemeentelijke lokale identiteiten. De nood aan een dergelijke socio-economische analyse werd reeds op verschillende fora door de sector kenbaar gemaakt⁴.

De Sectorraad Media begrijpt dat die oefening tijd kost, maar dat deze toch mogelijk zou zijn geweest indien het initiatief daartoe al van bij het begin van de legislatuur genomen was. In de nota aan de Vlaamse regering bij dit besluit verwijst men zelf naar het Regeerakkoord: *‘Er wordt onderzocht in welke mate het huidige radiolandschap naar frequentiegebruik toe kan worden geoptimaliseerd.’* De Sectorraad hoopt alvast dat een aantal bijstellingen nog kunnen gebeuren, onder meer op basis van de door de administratie georganiseerde raadpleging.

2.2 Schaalvergroting lokale radio’s beperkt

Met de keuze voor 131 lokale frequentiepakketten, met daarbij tot max. 3 frequenties per pakket, is het duidelijk dat er slechts een beperkte schaalvergroting gebeurt. Hoewel lokale radio’s vaak door vrijwilligers draaiende worden gehouden, zijn er toch ook grote, niet personeelsgebonden kosten aan verbonden. De Sectorraad meent dan ook dat er – nu de vroegere zogenaamde ketenradio’s grotendeels zullen verdwijnen – geen 131 economisch leefbare lokale radio-omroeporganisaties zullen kunnen bestaan. Hij stelt zich dan ook de vraag of een indeling naar bereik, bv. pakketten voor verzorgingsgebieden van ca. 15 à 20 km rond een economisch centrum, niet een betere optie was geweest. Ook dit pijnpunt werd in de afgelopen jaren meermaals aangekaart in wetenschappelijke studies die de leefbaarheid van lokale radio in Vlaanderen onderzocht⁵: ‘less is more’ lijkt in deze de aangewezen weg om de economische leefbaarheid van lokale radio te bestendigen.

³ Conceptnota p. 3, verwijzend naar regeerakkoord: *“Het nieuwe radiofrequentieplan van 2016 moet zorgen voor een divers en economisch leefbaar radiolandschap, zodat alle erkende radiozenders maximaal beluisterbaar zijn in hun zendgebied. Lokale radiozenders zijn verbindend.”*

⁴ We verwijzen onder andere naar het VRM symposium *De toekomst van regionale en lokale audiovisuele media* (Leuven, 13 november 2013), zie <http://www.vlaamseregulatormedia.be/nl/over-vrm/activiteiten/archief-symposium-2013>

⁵ Evens, T. (2007). *Less is more. De leefbaarheid van lokale radio in Vlaanderen*. Onderzoeksrapport in opdracht van Administratie Media (Vlaamse Overheid) en Rec Radiocentrum.

De Sectorraad vraagt dan ook wordt overwogen om het aantal frequentiepakketten aanzienlijk te verminderen om het zendbereik van de lokale radiostations op te waarderen. Het meent dat een voldoende ruim zendbereik een noodzakelijke vereiste is voor een duurzaam economisch model, wat op zijn beurt een voorwaarde is voor kwaliteitsvolle radio (in functie van een verhoogde diversiteit). Waar dit niet mogelijk is, moet het mantra van de leefbaarheid niet worden aangehouden, en moet – bij de erkenning van radio's zoals geregeld in het uitvoeringsbesluit radio-omroep – duidelijk gekozen worden voor projecten die een duidelijke maatschappelijke meerwaarde hebben (bijvoorbeeld gemeenschaps- en studentenradio's) en omwille van die waarde op andere dan commerciële wijze gefinancierd worden (bijvoorbeeld met middelen voor jeugd- of cultuurwerking).

3. Effect technische wijzigingen landelijke en regionale radio-omroepen

In de bisnota voor de Vlaamse Regering wordt het volgende bepaald: *'In lijn met de beleidskeuze rond de beperkte verlenging van de landelijke en regionale radio-omroeporganisaties, is de samenstelling van de frequentiepakketten voor de landelijke en regionale radio-omroeporganisaties ongewijzigd gebleven t.o.v. het besluit van 1 september 2006. Wel werden er wijzigingen doorgebracht op het niveau van de technische gegevens'*. De Sectorraad wenst te benadrukken dat deze technische wijzigingen, zoals vermogen en directiviteit, op geen enkele manier negatieve gevolgen mogen hebben voor de beluisterbaarheid van deze radio-omroeporganisaties.

Samengevat

De Sectorraad Media meent dat het frequentiebesluit de eerder gemaakte beleidskeuzes in voldoende mate uitvoert en adviseert positief.

Hij betreurt echter dat er geen tijd is genomen een gedegen socio-economische analyse te maken voor het samenstellen van de frequentiepakketten voor lokale radio-omroeporganisaties en wijst nogmaals op het belang van een voldoende groot verzorgingsgebied voor het bereiken van financiële en/of inhoudelijke meerwaarde.

Aanpassingen aan de frequentiepakketten voor landelijke en regionale radio-omroeporganisaties mogen geen negatieve gevolgen hebben voor de beluisterbaarheid ervan.

Namens de Sectorraad Media,

Simon Delaere, voorzitter
Valerie Verdoodt, ondervoorzitter
Hanne Schuermans, secretaris